

Infektioiden torjunta vainajan käsittelyssä sairaalassa

1. Yleistä

Vainajaa käsitellään arvokkaasti hyvää sairaalahygieniaa noudattaen. Huomiota tulee kiinnittää käsihygieniaan, veri- ja eritekontaminaation välttämiseen sekä veri- ja eritetahradesinfektioon. Huomioitavaa on, että kuolema ei poista tartuntavaaraa, mutta ei myöskään lisää sitä.

Mikrobit leviävät tavallisimmin kosketustartuntana käsien välityksellä. Terveystieteiden tutkimuksissa tämä tartuntatietä katkaistaan hyvällä käsihygienialla, joka sisältää käsidesinfektion, käsien saippuapesun, suojakäsineiden oikeaoppisen käytön sekä käsien ihon kunnosta huolehtimisen.

Kädet tulee desinfioida aina ennen suojainten pukemista ja niiden riisumisen jälkeen. Katso suojainten pukemis- ja riisumisohjeet HUS Infektioidentorjuntaohjeista. (Tekeillä)
[Kts. Tehdaspuhtaat suojaimet ja niiden käyttö.](#)

Omaisista ohjataan käsihygieniassa sekä tarvittaessa oikeaoppisessa suojainten käytössä.

Vainajaa ei tule varustaa minkäänlaisella infektioriskitiedolla, kuten tartuntavaara, kosketuseristys tms. Epidemiatilanteessa tehdään tarvittaessa erillinen mikrobikohtainen vainajan käsittelyohje.

2. Vainajan laittaminen

Vainajan laittamiseen kuuluu mm. peseminen, pukeminen, kampaaminen ja siistiminen. Omaiset voivat halutessaan osallistua tähän. Henkilökunnan tulee ohjata heitä käsihygieniassa sekä suojainten oikeaoppisessa käytössä.

Vainajan käsittelyssä noudatetaan aina [tavanomaisia varotoimia](#). Vainajan siistimisen ja pesemisen yhteydessä tulevista mahdollisista eriteroiskeista suojaudutaan käyttämällä suojakäsineitä ja kertakäyttöistä, hihallista muoviesiliina tai nesteitä läpäisemätöntä suojatakkaa. Mikäli potilaan hoito on vaatinut eristysvarotoimia, henkilökunta sekä vainajan laittoon osallistuvat omaiset käyttävät varotoimiluokan mukaista suojavaatetusta vainajan laitton ajan. HUS Ohjepankista löytyy infektiokohtaiset varotoimiohjeet. Suojaimet riisutaan heti vainajan luota poistuttaessa.

Oikeuslääketieteellistä ruumiinavausta harkittaessa kaikki letkut, dreenit (myös virtsapussi), arteriakatetrit ja shuntit jätetään paikoilleen. Mikäli vainajalle ei tehdä oikeuslääketieteellistä ruumiinavausta kaikki letkut, dreenit jne. poistetaan. Nämä kaikki tulee tyrehdyttää, sitoa tai tulpata huolellisesti. Näin estetään mahdolliset veri- ja eritevuodot niin, että niistä ei muodostu tartuntavaaraa kuljetuksen tai vainajan jatkokäsittelyn aikana. Tarvittaessa vainaja laitetaan vetoketjulla suljettavaan valkoiseen suojapussiin (tilattavissa HUS Logistiikasta), etteivät eritteet vuoda kuljetuksen aikana.

Kun vainaja on puhdistettu eritteistä, puettu puhtaisiin vaatteisiin ja laitettu alle nostolaukkaan, voidaan häntä käsitellä tavanomaisin varotoimin.

Vainajan laitossa tulleita jätteitä ja liinavaatteita käsitellään ja ne pakataan kuten hänen eläessään. Laitosta syntynyt jäte hävitetään HUS:n jäteohjeen mukaan ja käytetyt suojaimet laitteen sekajätteeseen. Eritetahrat tulee poistaa eritetahradesinfektio-ohjeen mukaisesti [Kts. Eritetahradesinfektio](#).

3. Vainajan kuljetus ja esille laitto

Kädet desinfioidaan ennen ja jälkeen vainajan kuljetuksen. Itse kuljetuksen aikana ei käytetä suojakäsineitä tai muita suojaimia. [HUS:n kuljetusohje](#).

Vainajaa siirrettäessä vuoteesta laverille, kylmiöön tai sieltä pois noudatetaan aina tavanomaisia varotoimia. Mahdolliset suojaimet (suojakäsineet ja kertakäyttöisen pitkähihaisen suojaesi-liinan) tulee riisua pois heti siirtämisen jälkeen ja kädet desinfioidaan huolellisesti. Eriteroiskevaaraa näissä siirroissa ei ole, joten kirurgista suunenäsuojusta tai silmäsuojainta ei tarvita.

Vainajien arkkuun laittaja noudattaa edellä mainittuja varotoimia.

4. Omaisten ja läheisten käynti vainajan luona, ennen kun vainajaa on laitettu

Omaiset noudattavat aina henkilökunnan ohjaamana tavanomaisia varotoimia.

Mikäli potilasta on kuollessaan hoidettu eristysvarotoimin, omaisten tulee välttää suoraa kosketusta vainajaan ilman suojaimia. Henkilökunnan tulee ohjata omaisia suojainten käytössä, suojakäsineet ja kertakäyttöinen suojatakki tai pitkähihainen suojaesiliina. Mahdolliset suojaimet riisutaan vainajan huoneessa, kädet desinfioidaan huolellisesti.

5. Omaisten käynti vainajan luona, kun vainaja on laitettu

Omaisia tulee ohjata huolelliseen käsien pesuun ja desinfektioon vainajan koskettelun jälkeen.

Vainajalla tulee olla puhtaat vaatteet, hänet on suojattu lakanalla, pienet lapset voidaan näyttää myös kapaloituna. Mahdolliset eritteet tulee poistaa asianmukaisesti ennen näyttöä.

6. Obduktio

Avauspyyntöön kirjataan vainajalla kuolinhetkellä olleet tarttuvat taudit sekä mahdolliset moniresistenttien mikrobien kantajuudet.

Muutoshistoria

18.6.2021	Ohje julkaistu
18.6.2025	Ohjetta päivitetty, muutokset punaisella